

INSTRUKTIONER FÖR HEMUPPGIFTEN

FRITS GÅVERTSSON
FILOSOFISKA INSTITUTIONEN, LUNDS UNIVERSITET
Rum 312 Kungshuset, Lundagård, 222 22 Lund, SWEDEN
e-mail: frits.gavertsson@fil.lu.se • tel:+46768482707
Praktisk filosofi ht-13 • FPRA11:2 (Kritiskt tänkande i värdefrågor)

Omfång

Uppgiften är tänkt att motsvara ungefär halva examinationen på kursen och bör alltså korrespondera mot detta. Det är alltså inte tänkt att vara en helt oöverstiglig uppgift. Någoting i storleksordningen tre till fem sidor torde vara lagom, men detta beror i stor utsträckning på texten man valt.

Den argumenterande texten

Välj en argumenterande text, kanske något du retar upp dig på. Det kan vara en artikel ur dagspressen till exempel. (Det går såklart bra att bryta ut en sektion ur en längre text, men tänk då på att se till att redogöra för eventuella relevanta kontextuella faktorer, kanske finns det ytterligare stöd för vissa premisser tidigare i texten? Tänk då på att redovisa dessa, annars finns det risk att du konstruerar en halmdocka eller på annat sätt feltolkar originaltexten). Tänk också på att bifoga själva originaltexten!

ARGUMENTATIONSANALYS

I: Identifiera premisser och slutsats(er)

1. Urskilj de argumenterande delarna i texten

De flesta argumenterande texter innehåller även delar som inte är argumenterande. Författaren vill kanske ge exempel, uttrycka åsikter som inte är grundade i en argumentation, ge en bakgrund till det som komma skall, vilseleda med hjälp av retoriska knep eller kanske bara svamla lite för sakens skull. För att kunna utskilja dessa irrelevanta partier från argumentationen bör du läsa igenom texten ett par gånger. Sedan gäller det att leta upp argumentationen i texten. Att skilja mellan beskrivning, retorik, argumentation och rent svammel kan vara svårt, eftersom de kan gå i varandra. Viktigast här är att försöka hitta partier där författaren ger *skäl* för sin ståndpunkt.

2. Hitta slutsatsen

När du tror dig ha hittat delarna i din text som tycks vara argumenterande så måste du försöka hitta *slutsatsen*. Även detta kan vara svårt (ibland innehåller en argumentation flera slutsatser som kan vara länkade till varandra: Ofta argumenterar en författare först för en slutsats, sedan för en annan, och använder sedan de två slutsatserna som premisser i ett ytterligare argument för en tredje slutsats och så vidare, ibland är slutsatsen underförstådd, ibland är den helt enkelt vagt uttryckt). Här är dock några saker som kan vara behjälpliga:

- (i) Försök att hitta huvudpoängen med texten! Fråga efter vad författaren vill säga. Vad vill författaren få läsaren att acceptera? Försök att formulera detta i ett enda påstående.
- (ii) Tänk på att *slutledningsindikatorer* kan vara behjälpliga här.
- (iii) I de flesta fall är slutsatsen tydligt formulerad i texten, det är ju dit författaren vill komma och hen skulle förmodligen bli ledsen om läsaren missade denna väsentliga del. I vissa knepiga fall är slutsatsen inte ordentligt formulerad. Författaren kanske vill göra en retorisk poäng eller själv inte riktigt vet vart hen vill komma. Markera i så fall tydligt att vi har att göra med en *implicit slutsats*.

Det är viktigt att vara försiktig här. En felaktigt identifierad slutsats är fullständigt förödande för en argumentationsanalys! Var tydlig med vad som är innehållet i slutsatsen.

Slutsatsen kan förslagsvis markeras såhär:

(C): *Detta är slutsatsen.*

En implicit slutsats kan markeras såhär:

(MC): ...

3. Hitta premisserna

Försök att identifiera de premisser som slutsatsen vilar på. Förmodligen har du redan ett hum om vilka dessa är efter arbetet med de föregående stegen. Premisserna är de skäl som författaren anför som stöd för att slutsatsen är sann eller trolig (kom ihåg att det kan krävas att flera premisser, som kan se ovidkommande ut var för sig, för att

ge stöd åt slutsatsen). Fråga dig vilka grunder författaren har för sin ståndpunkt. Varför tror författaren att slutsatsen är sann? Vilka belägg ger hen för sin slutsats? Vissa premisser kan vara tankar och idéer som författaren uppfattar som så självklara att de inte skrivs ut i texten – de är *implicita* (utskrivna premisser kallas *explicita*). Försök att göra argumentationen så stark som möjligt för att undvika att konstruera en *halmdocka* (*strawman*). Var tydlig med vad som är innehållet i dina olika premisser. Dessa behöver inte vara direkta citat hämtade ur texten (ibland måste man städa lite när författaren är rörig) men var försiktig så att du inte tillskriver författaren något denne inte skulle stå för.

Markera och numrera premisserna, förslagsvis såhär:

(P1): För den första premissen ...

(P2): Osv. ...

Implicita premisser kan numreras såhär:

(MP1): för den första,

(MP2): och så vidare ...

II: Strukturera argumentet

4. Hitta strukturen på argumentet

Nu gäller det att blottlägga argumentets (eller argumentens, om du hittar flera) struktur. Argumentstrukturer är viktiga för att de talar om för oss *hur* premisserna är tänkta att ge stöd för slutsatsen. Argumentstrukturer ger också viktig information som är behjälplig när det gäller att utvärdera argument. I det här ledet får du gärna begagna dig av så kallade *träddiagram* för att ge en schematisk representation av argumentstrukturen, men detta är inget krav. Känn dig fri att använda något annat sätt om du känner dig obekvämd med figurer av den här typen, det viktiga är att strukturen på argumentet framgår tydligt. Fundera ut om du har att göra med en T-struktur (som utmärks av att flera premisser *sammantaget ger stöd för slutsatsen*) eller en V-struktur (som utmärks av att flera premisser ger stöd åt slutsatsen *oberoende av varandra*). (eller kanske både och, i ett komplext argument) och huruvida argumentet är avsett att vara deduktivt eller induktivt (eller både och).

III: Analys

5. Analys

Nu är det dags att analysera argumentet. Tillämpa kriterieansatsen och fel slutsatsansatsen: bedöm argumentet efter kriterierna och leta efter eventuella felslut (dessa är vanligare än man tror, leta noga). Bedöm premisserna både enskilt och tillsammans. *Diskutera* eventuella brister och förtjänster. Utvärdera också hur starkt stöd premisserna bidrar med. (I ett deduktivt argument: är det giltigt? Är argumentets premisser rättfärdigade, är det rimligt att tro att argumentet är sunt? I ett induktivt argument: Ger argumentets premisser slutsatsen rimligt stöd? Är argumentets premisser rättfärdigade?) Fundera över eventuella motargument (det finns så gott som alltid något) och brister. Gör en sammantagen bedömning av argumentet. Tänk på att inte bara bocka av de olika komponenterna i analysen utan att också ge skäl för varför du tycker att en speciell premiss är oacceptabel, osv.

Lycka till! /Frits